

Khung cửa

Magritte
Magritte

Elysium is as far as to
The very nearest Room
E. Dickinson

Vườn địa đàng ngỡ xa xăm
Gần đâu đó gang tấc nằm phòng bên
(VHT phỏng dịch)

Tường sẽ nắng, nhưng không, ngày mù. Mở cánh cửa người chao vào không gian đậm chín mùi mùa. Lá phơi mình trên sân cỏ đợi cơn gió. Ướm hơi lạnh, lá dầu khô xác. Như mù thu mây nhớ, ngóng ai rộn rã còn bờ. Trong một ngày như thế này, có thể từ khung cửa con tàu ngó xuống ga-Lyon-đèn-vàng-tóc-em-rụng-đỏ-trái-sầu lằng lằng khoảng khắc, ông Jacques Prévert nhìn ra ngoài trời, hí hoáy một hơi những câu thơ nghe như chuyện không đâu,

**La porte que quelqu'un a ouverte
La route où quelqu'un court encore (1)**

**Cánh cửa ai đó đã mở.
Con đường ai đó còn đi.**

Câu thơ Tây phương chuyển qua ngôn ngữ Đông phương thâm trầm bất ngờ trở thành những câu hỏi nấn ná ở lại. Cánh cửa đã mở nhưng người mở cửa không còn đó chẳng? Người xuống thị tứ dưới kia, có băng qua con đường vẫn thường đi? Những bước chân cuối cùng trải dài Vaisàli một chiều lộng gió hơn hai ngàn năm trăm năm trước? Những cánh cửa mở phới lên nổi người, ngời nổi Phật, những đường đi bời bời đăm chiêu của niệm. Ai mở cửa và ai còn đi, đó là kẻ xa lạ hay cận lân hơi hướm của chính ta?

Bao giờ trở lại đồng Bương Cấn

...
Bao giờ ta gặp em lần nữa

Quang Dũng viết những câu trên không có dấu hỏi ở cuối câu mà lửng lơ trong lòng người đọc một khoảng trống mênh mông tra vấn. Về đến Quê và gặp Em. Bao giờ, có bao giờ? Thi ca muôn đời là những câu hỏi không cần câu trả lời. Thi sĩ chết khi thi sĩ tìm ra một lời giải. Cánh cửa nhìn xuống khu vườn đầy hoa bướm linh dị cho giao cảm lung linh hiển lộ nhưng cũng chính cánh cửa vô tri kia phân cắt bầu không gian rộng lớn. Người tạo chia ngăn vì tự lòng mình trong những chiếc hộp tròn, vuông. Con đường kia, thế giới ngoài đó chập chùng nhân gian, ai là kẻ tri âm vừa sịch cửa? Cô nương Emily Dickinson mấy thế kỷ trước không hẹn mà gặp ông Prévert ở một cánh cửa,

**The accent of a coming Foot –
The opening of a Door – (2)**

**thanh âm vọng lại bước hài
sịch mảnh liếp mở ngân dài cửa ai
(VHT phỏng dịch)**

Tiếng guốc gõ từ bờ ao xao lảng đêm trăng đánh thức lòng đêm cho vực dậy những trăng sao. Tiếng chân bước từ vườn khuya rạt rào hàng giậu rủ mong chờ đã lâu về nơi ngõ vắng. Và giản dị biết đâu, *The opening of a Door* – Cửa mở là cửa không còn đóng. “Cửa *Không* còn đóng” cũng có thể là cửa chùa chưa rộng mở. Cửa không, khép vội bất bình, nổi gì phương trượng chưa hình dung ra. Phương trượng

chưa phớt lòng từ nên Nghi Lâm ni muội chưa bắt lấy được vòng tay Lệnh Hồ. Sa mạc nói dài khi người đi vắng với chính mình, cánh cửa sập xuống như đôi mắt nhắm. Chỉ tuyền một màu đen. Khi lòng mở toang, sáu lối vào động Thiếu Thất cháy rụi, kết tinh thành khối pha lê trong suốt không màu. Nhưng cần gì đến sáu cửa, chỉ cần một cánh mở, dây Tung Nhạc sẽ thành mống không. Không còn công án, chẳng cần tầm ý của Tổ qua Tàu là cái chi. Hạnh phúc hay bất hạnh chẳng phải nằm ở chỗ đóng hay mở mà thiên thu là phút giây nghe được tiếng chân bước đến gần khung cửa. Giây phút ấy, nào phải là quai nhai cảnh giới cho riêng cô Emily. Trang Tử cũng náo nức xiết bao trong cõi không cốc tức âm "**Phàm người chạy trốn vào chỗ trống không, nghe có tiếng chân người đi thì tất vui vậy**" (3). Thế giới hết là thế giới nếu những bước chân thôi tìm đến nhau. Nối liền hoàn từ ta và thế giới, ngút ngàn từng ngịp gõ trong ngoài nhất như.

Rồi cánh cửa đóng sầm, ông Prévert thăm thì cùng cô Emily, dù hai người chưa bao giờ gặp mặt. Đó là chuyện tương ứng đồng cảm của tài tử giai nhân không sinh cùng thế kỷ.

La porte que quelqu'un a refermée (J.P)

The door as sudden shut, and I, (E.D)

Biên giới mở ra, chuyện mở cửa đóng cửa không đâu một buổi sáng mùa thu của ông Prévert thành những thắc mắc hiện sinh. Ông Nguyễn Du thơ thần ngoài vườn, xúi giục Kim Trọng dò tìm phía bên kia vườn địa đàng, "**Mấy lần cửa đóng then cài / Đầy thềm hoa rụng, biết người ở đâu?**" Lại những dấu hỏi mênh mông. Chênh vênh giữa hai mặt trong ngoài, cô nương Emily thấy đàng sau cửa khung cửa khép như thế này,

**The door as sudden shut, and I,
I, lost, was passing by, –
Lost doubly, but by contrast most,
Enlightening misery.** (4)

**Cửa đâu vụt đóng thành linh,
Lạc ta giữa bước giạt bình sinh lung, –
Dồn dập mắt, chợt lạ lung,
Trong lạc lõng nghe khốn cùng thặng hoa**
(VHT phỏng dịch)

Có hun hút điệp trùng mây trắng trong chiều nay, có cụm tan đi và có cụm lững lờ bay theo gió. Những đám mây làm tia nắng ngày trốn biệt, mù sương lác đác gây lạnh, những chiếc bóng dội xuống con đường, hoa ảnh nhảy múa không trung. Con đường ai đó vẫn còn đi chìm dần trong bóng đêm quyện cùng câu hát của Trịnh, **La route où quelqu'un court encore... Không còn ai, đường về ôi quá dài...**

Vũ Hoàng Thư

Tháng 11, 2009

- (1) *Le Message*, thơ Jacques Prévert
- (2) *Elysium is as far as to*, thơ Emily Dickinson
- (3) *Từ Vô Quý*, Trang Tử, Nam Hoa Kinh
- (4) *A door just opened on a street*, thơ Emily Dickinson